

что подтверждает ее уникальность и способствует инновационному развитию социума. Украинский ученый Н. Богданова пишет: «...задача школы и общества состоит в том, чтобы воплотить в жизнь жизнотворческую стратегию воспитания, которая бы обеспечила приобретение личностью позитивной составляющей жизненной компетенции...в демократическом обществе жизнотворчество личности проявляется, прежде всего, как процесс утверждения личностью собственной жизни с индивидуально выработанным идеалом» [1, с. 254, 260].

Индивидуализм связан с уровнем политического и экономического развития общества. Не случайно наиболее индивидуалистическими являются страны «золотого миллиарда». Рост финансовых капиталов способствует росту психологической и социальной независимости, поэтому индивидуалистическое мировоззрение более развито в богатых западных странах. Хотя существует и противоположная точка зрения, наиболее ярко представленная в трудах М. Вебера, согласно мнению которого не финансово-экономическое благополучие является фактором формирования индивидуализма, а именно индивидуалистическое мировоззрение выступает фактором экономического развития (например, влияние индивидуалистического протестантизма на экономику некоторых стран). Итак, данный вопрос открыт для обсуждений.

Американский ученый М. Бук в своей работе, посвященной индивидуализму американской личности, пишет: «Чтобы поддерживать нашу политическую и экономическую свободу... нам следует сохранять частную сферу как можно более широкой и разветвленной... Вопрос сегодня стоит о том, каким образом мы как личности можем защититься от двух мощных сил, которые стоят над нами – большого бизнеса и правительства. Кажется, что если мы попробуем контролировать большой бизнес через призывы к правительству урегулировать те монополистические структуры, то, фактически, сами будем призывать к все более глубокому государственному вторжению в нашу жизнь. Что при этом перевесит – выгоды или недостатки?..» [4, с. 47]. Исследуя американский индивидуализм, М. Бук справедливо указывает и на его негативные аспекты, такие как культивация эгоизма и жадности наживы. Но в результате проявления этих аспектов западное общество получило ряд таких известных личностей как Дж. Рокфеллер, Г. Форд, Г. Хаджес, Р. Веско и др. Власть и богатство являются пограничными целями западного индивидуалистического мировоззрения, они непосредственно связаны с идеей «американской мечты» и идеей человека, который «сделал себя сам». Конечно же, такой человек сразу же становится популярным в обществе.

В целом, вполне логично, что личность, которая прошла долгий и тяжелый путь к индивидуальному успеху, стремится окружить себя символами своей собственной победы. Современные символы индивидуального благополучия имеют весьма разнообразные формы. В частности, это эксклюзивные транспортные средства (автомобили, авиалайнеры, яхты), земля, банковские счета и т.п. При этом предполагается, что человек, посвятивший жизнь достижению высокой социальной позиции, может тратить деньги по собственным соображениям, даже если это контрастирует с острыми социальными проблемами в обществе.

Список использованных источников

1. Богданова Н. Г. Життєтворчість особистості в демократичному суспільстві / Н. Г. Богданова // Гілея (науковий вісник): Збірник наукових праць / Гол. ред. В. М. Вашкевич. – К.: Видавництво УАН ТОВ «НВП «ВІР», 2011. – Спецвипуск. – С.255–260.
2. Токвиль де А. Демократія в Америці / А. де Токвіль; [пер. с фр. М. Изотов]. – М.: Прогресс-Літера, 1994. – 554 с.
3. Hofstede G. Intercultural Cooperation and Its Importance for Survival / G. Hofstede, G. J. Hofstede, M. Minkov. – 3rd ed. – N.–Y.: McGraw–Hill Books, 2010. – 556 p.
4. Buck M. B. The Effects of Individualism on the American Personality / M. B. Buck // Lambda Alpha Journal of Man. – 1978. – Vol.9. – №1–2. – P.25–47.

References

1. Bogdanova N. G. Zhittetvorchist osobistosty v demokraticnomu suspilstvy / N. G. Bogdanova // Gileya (naukoviy visnyk): Zbirnyk naukovih prats / Gol. red. V. M. Vashkevich. – K.: Vydavnytstvo UAN TOV «NVP «VIR», 2011. – Spetsvypusk. – S.255–260.
2. Tokvil de A. Democratiya v Amerike / A. de Tokvil; [per. s fr. M. Izotov]. – M.: Progress–Litera, 1994. – 554 s.
3. Hofstede G. Intercultural Cooperation and Its Importance for Survival / G. Hofstede, G. J. Hofstede, M. Minkov. – 3rd ed. – N.–Y.: McGraw–Hill Books, 2010. – 556 p.
4. Buck M. B. The Effects of Individualism on the American Personality / M. B. Buck // Lambda Alpha Journal of Man. – 1978. – Vol.9. – №1–2. – P.25–47.

Lustin Yu. M., post-graduate student of the Chair of Philosophy, Donetsk National University (Ukraine, Mariupol), lustin56@mail.ru

Individualism as a form of expression of personality in modern western society

The work is devoted to the analysis of individualism as a dominated form of expression of personality in the modern Western society. Individualism as a form of worldview has been compared with collectivism. It has been concluded that individualism has both negative and positive aspects, but it is essential part of life of modern society and the factor of its progressive changes.

Keywords: individualism, personality, policy, society.

Lustin Yu. M., aspirant кафедри філософії, Донецький національний університет (Україна, Маріуполь), lustin56@mail.ru

Індивідуалізм як форма прояву особистості в сучасному західному суспільстві

Аналізується індивідуалізм як домінуюча форма прояву особистості в сучасному західному суспільстві. Індивідуалізм як форма світогляду порівнюється з колективізмом. Зроблений висновок про те, що індивідуалізм має як негативні, так і позитивні аспекти, але є невід'ємною частиною життя сучасного соціуму та чинником багатьох його прогресивних змін.

Ключові слова: індивідуалізм, особистість, політика, суспільство.

* * *

УДК 13:165.12

Матвієнко І. С.,
кандидат філософських наук,
асистент кафедри філософії, НУБІП України
(Україна, Київ), malushka20@ukr.net

ТЕОРІЯ ГУМАНІЗМУ: «СИСТЕМА ЛЮДИНИ» (К. МАРКС ТА З. ФРОЙД)

Представлено розгляд теми природи людини, як головного принципу філософських систем К. Маркса та З. Фрейда. Філософські ідеї цих мислителів не втратили своєї дискусійності та актуальності, і до сьогодні. Відомий психоаналітик розглядає людину як систему, але повністю закриту, та таку, яка може функціонувати в не залежності від зовнішніх чинників, головним є задоволення сексуальних потреб та самобереження. Людина, для нього виступає як певний механізм, який визначає свою діяльність шляхом своїх власних фізіологічних потреб. Маркс говорить про існування природи людини, не говорячи про її недоліки. Він розподіляє природу людини на природу людини взагалі, яку ми не можемо спостерігати, адже вона проявляється тільки з огляду на певну культуру та природу самої людини в певну історичну епоху, що ми можемо збагнути та усвідомити з огляду на історичні виозміни людини.

Ключові слова: природа людини, людина, гуманізм, психіка, суспільство.

Багато з філософів намагалися розгадати таємницю людської природи, але до сьогодні вона все ж не розкрита. Що є визначальним чинником людської істоти? Що відрізняє людину від тварини? Та чи дійсно є в людині, щось потаємне, яке притаманне лише їй? Відомим дослідником означеної теми був Зігмунд Фройд, який виходив з основ гуманізму та просвітництва, і саме тому, головним завданням він для себе визначав зрозуміти суть людини, самої по собі, уникаючи впливу культури та соціальних чинників. Фройд слідом за Спінозою, намагається виконструювати певну модель людини, за допомогою, якої можна буде зрозуміти не тільки причини психічних хвороб, але і зрозуміти її природу. Відомий психоаналітик розглядає людину як систему, але повністю закриту, та таку, яка може функціонувати в не залежності від зовнішніх чинників, головним є задоволення сексуальних потреб та самозбереження. Людина, для нього виступає як певний механізм, який визначає свою діяльність шляхом своїх власних фізіологічних потреб. А з іншого боку, не можна забувати про соціальний бік питання, адже людину не можна повністю ізолювати від суспільства, і навіть більше її життєдіяльність безсумнівно пов'язана з соціумом, хоча людина сама по собі і є закритою системою, яка впускає інших за власним бажанням.

Дослідження природи людини сягає свого коріння в глибини історії, від часів Античності, а саме ми говоримо про Епікура, Платона та Аристотеля, через Середньовіччя, де майже кожен з представників філософської еліти намагався зрозуміти, що собою являє природа людини та наскільки вона дана нам від Бога, через Відродження, де розквітає гуманізм, до Нового часу 16–17 ст., де Спіноза пропонує нам новий погляд на людину та її природу, і до 19–20 ст. коли бажання розгадати, цю таємницю набуває планетарного масштабу. Тема людської природи безсумнівно масштабно розкривається в роботах самого К. Маркса та З. Фрейда, та послідовників неофройдизму, а саме Е. Фромма, К. Юнга, Г. Саллівана, К. Хорні. Багато зарубіжних та вітчизняних науковців у своїх дослідженнях широко використовують ідеї знаного психоаналітика, а саме (Ф. Александер, Р. Дадун, Е. Джонс, Е. Рудінеско, М. М. Бахтін, А. І. Белкін, Ю. М. Бородай, Б. Е. Биховський, Е. Л. Дубко, Л. Т. Левчук, В. М. Лейбін, В. І. Овчаренко, М. М. Решетніков, А. Романов, А. В. Соколов, Л. Сторіжко та багато інших).

Головною метою статті є визначити фройдівську модель людини та її природу.

Теорія гуманізму ґрунтується на головному понятті природа людини, що це означає в контексті філософських ідей З. Фрейда? Маючи різний колір волосся, шкіри, розмовляючи різними мовами, маючи різний характер, типи поведінки, але все ж кожному з представників людського світу притаманне таке поняття як людська природа, яка не залежить від перерахованих вище характеристик. Вперше формування концепції природи людини ми зустрічаємо в буддизмі та іудео-християнській концепції, коли виникають перші спроби усвідомлення, що всі люди користуються в своєму житті певними загальними законами. Буддизм як напрям першим усвідомив природу людини як певну її ситуацію, коли вона намагається «підлаштувати» навколишній світ під себе. «Ситуація людини», притаманна всьому людству і проявляється шляхом переконання у власній досконалості

та жадібності, тобто намагання зрозуміти світ та власне існування підлаштуваючи речі під себе. Тобто саме в буддизмі ми знаходимо перші спроби екзистенційно-антропологічного опису природи людини. Іудео-християнська традиція визначає людину іншим способом. Тобто людина створена за образом та подобою Бога, і саме тому, має однакову природу та можливості пізнання світу. Е. Фромм, відомий неофройдист, у своїй роботі «Позбавлення ілюзій. Співставлення поглядів Маркса та Фрейда» зазначає: «Серед філософів Спіноза, батько сучасної динамічної психології, теоретично обґрунтував природу людину як «модель людської натури», установив та визначив наступні з її законів, поведінки людини та її реакції. Людина, а не люди тої чи іншої культури, можуть бути зрозумілі подібно будь-якій іншій природній істоті тому, що людина є людина і ті ж самі закони цінні для всіх нас в усі часи» [1]. Деякі філософи XIX ст. вважали, що саме гуманність та гуманізм, є визначальними чинниками людської природи, адже саме вони ведуть до розвитку суспільства. В сучасному суспільстві більшість психологів та філософів вважають, що людина народжується чистим аркушем, де з часом культура, природа, суспільство визначають його природу та гуманність. Відомі німецькі мислителі Гете та Гердер, які заперечують винятковість природи людини, протилежними яким є концепції Маркса та Фрейда, які пропонують: «що поведінка людини цілком осяжна, тому, що вона є поведінкою людини, виду, який може бути визначений як психологічний та розумовий характер» [1]. Маркс говорить про існування природи людини, не говорячи про її недоліки. Він розподіляє природу людини на природу людини взагалі, яку ми не можемо спостерігати, адже вона проявляється тільки з огляду на певну культуру та природу людини в певну історичну епоху, що ми можемо збагнути та усвідомити з огляду на історичні видозміни людини. Для Маркса сутність людини не є абстрактною, хоча вона і присутня в кожному з нас. Відповідно до Марксової теорії: «природа була дана людині потенційно як умова, як необроблений матеріал, який як такий не міг бути змінений просто тому, що величина та структура людського розуму залишалася без змін з початку цивілізації. Однак людина змінюється в ході історії. Вона продукт історії, який змінює себе в цьому процесі. Вона стає тим, що вона є потенційно. Історія – це процес створення людиною самої себе шляхом розвитку – в процесі праці, тих потенцій, які дані їй від народження» [1].

Філософські ідеї К. Маркса, так само, як і З. Фрейда, не втратили своєї дискусійності та актуальності, і до сьогодні. Слідом за Спінозою Фройд теж намагався побудувати певну «систему людини», предметом якої була людина як сама по собі та її внутрішній світ. На думку Фромма «фройдівську модель людини» можна визначити так: «Людина розглядається як машина, яка приводиться в рух шляхом відносно постійної кількості сексуальної енергії, яка називається «лібідо»... «Принцип задоволення» він протиставляє «принципу реальності», який говорить людині чого досягати та чого остерігатися в реальному світі, в якому вона живе, для того аби продовжити виживання. Принцип реальності часто протистоїть принципу задоволення, а певна рівновага між ними слугує умовою психологічного здоров'я» [1].

Теорія людської природи у З. Фрейда розпочинається з принципу застосування детермінізму до психології.

У філософських визначеннях цього питання ми можемо зустрічати деякі суперечності, адже ця двоїстість аж ніяк не означає, що він заперечує свободу волі, як таку, у людської істоти. З одного боку, він говорив, що зміст свідомості визначається індивідуальними, психологічними та біологічними інстинктами, в той час як з іншого боку, він вважає, що ми іноді приймаємо все ж раціональні рішення і судження. (Це схоже на погляди Маркса, хоча Маркс вважав, що причини змісту нашої свідомості були, насамперед, соціально-економічні). Другою ключовою ідеєю в теорії Фрейда постулювання свідомості. Наш розум містить елементи про які у нас не має жодної обізнаності, але які мають досить значний вплив на нас. Деякі елементи свідомості, можливо, спочатку були наявні у нашій свідомості, але під дією певних травматичних подій в дитинстві, згодом були репресовані – це є певний процес витискання ідеї в свідомість. Але тут залишається відкрите питання: це зроблено свідомо чи несвідомо? Саме під час таких роздумів Фрейд висуває свою знамениту теорію поділу структури розуму на три частини: 1) «Id» особи, інстинктивні потяги, які прагнуть негайного задоволення відповідно до принципу задоволення; 2) «Ego», свідомі ментальні стани, керовані за принципом реальності; і 3) «Super-Ego», совість, яка протистоїть «Ego» з моральних правил або почуття провини і тривоги. «Ego» намагається примирити конфліктуючі вимоги «Id» та «Super-Ego». Третя основна ідея Фрейда є його акцент на інстинктах. Вони проявляються різними способами. Він, слідуючи механічним моделям свого часу, відчуває, що ці інстинкти повинні бути виконані, або тиск зростатиме. З. Фрейд підкреслив, що сексуальний потяг є надзвичайно важливим, інстинкти включають в себе привід для самозбереження та бажання покращити життя (ерос), а також присутні самогубні приводи, такі як садизм, агресія або смерть (танатос). Четвертий з основних аспектів, визначення природи людини для Фрейда є розвиток людської особистості. Він ставить особливий наголос на винятковій важливості дитинства для майбутнього психічного розвитку. Фрейд намагався показати нам, що любов між батьками та дітьми відкриває нам шлях до любові в дорослому житті. Хоча запропонований Фрейдом Едіків комплекс зазнав ніщевної критики, однак, якщо люди не розвиваються належним чином, то психоаналіз може бути єдиним способом за допомогою якого, можна звернутися та зрозуміти збитки дитинства. Слідом за Платоном, Фрейд вважав, що індивідуальне благополуччя, щастя, душевна гармонія і залежить від гармонійних відносин між різними частинами розуму та усією особистістю неодмінно пов'язано з благополуччям усього суспільства.

«Ego» прагне задовольнити свої вимоги, але якщо ми маємо брак можливостей зробити це, то відповідно відбувається біль і розчарування. Саме тому, до прикладу, деякі країни, такі як Нова Зеландія, Швейцарія, Ісландія, Нідерланди, Норвегія, Швеція, Канада, Фінляндія, Данія звертаючи більшу увагу на комфорт та задоволення кожного члена свого суспільства в результаті отримують щасливе все суспільство, і відповідно досить високий Індекс соціального прогресу. Тим не менше, навіть у кращих умовах є нав'язливі ідеї і інші психічні захворювання. Фрейд вважав, що репресії були основною причиною невротизації. Якщо хтось відчуває конфлікт

між своїми бажаннями або переконаннями зі стандартами або нормами, які потрібно дотримуватися в умовах певної держави, то такі почуття часто репресовані. Репресії – це певний захисний механізм, який використовується, щоб уникнути психічного конфлікту. Але в кінцевому рахунку, репресії не працюють, бо бажання або інстинкт залишаються в несвідомому, надаючи певний вплив. Вони можуть призвести до ірраціональної поведінки, яку ми не можемо контролювати. Крім того, велика частина провини за невротизм Фрейд приписує соціальному світу. Батьки та суспільство, а також культура можуть задавати нереальні вимоги для людини. Насправді, Фрейд припустив, що суспільство в цілому може бути хворим. Але питання в тому наскільки суспільство забезпечує певні умови для людей, які в ньому проживають, і наскільки кожен з його членів може розвиватися особисто.

Список використаних джерел

1. Фромм Эрих. «Избавление от иллюзий. Сопоставление взглядов Маркса и Фрейда». Пер. с англ.: И. Е. Добровольский, Г. А. Новичкова, К. Л. Татарина, Е. Н. Федина. Отв. ред.: П. С. Гуревич. – М.: Айрис-пресс, 2005 [Электронный ресурс] / Эрих Фромм. – Режим доступа: // http://www.psychol-ok.ru/lib/fromm/loi/loi_03.html
2. Фромм Эрих. Кризис психоанализа: [пер. с англ.] / Эрих Фромм. – М.: АСТ: АСТ Москва, 2009. – 252, [4] с. – (Философия. Психология).

References

1. Fromm Jerih. «Izbavlenie ot illuzij. Sopotavlenie vzgljadov Marksa i Frejda». Per. s angl.: I. E. Dobrovolskij, G. A. Novichkova, K. L. Tatarina, E. N. Fedina. Отв. ред.: P. S. Gurevich. – М.: Ajris-press, 2005 [Elektronnyj resurs] / Jerih Fromm. – Rezhim dostupa: // http://www.psychol-ok.ru/lib/fromm/loi/loi_03.html
2. Fromm Jerih. Krizis psihoanaliza: [per. s angl.] / Jerih Fromm. – М.: AST: AST Moskva, 2009. – 252, [4] s. – (Filosofija. Psihologija).

Matvienko I. S., Ph.D., Assistant Department of Philosophy NULES Ukraine (Ukraine, Kyiv), malushka20@ukr.net

The theory of humanism: «a system of man» (Marx and Freud)

The paper presents the review theme of human nature as the main principle of philosophical systems S. Freud and K. Marx. Philosophical ideas of these thinkers have not lost their relevance and debatable, and today. The famous psychoanalyst considers man as a system, but completely closed and one that can function not depending on external factors, the main thing is sexual gratification and self-preservation. A man, for it acts as a mechanism that determines its activities through its own physiological needs. Marx speaks of the existence of human nature, not to mention its shortcomings. It distributes human nature to human nature in general, we can not watch, because it occurs only because of a culture and human nature in a historical era that we can understand and realize because of the historical modification rights.

Keywords: human nature, man, humanitarianism, psyche, society.

Матвиенко И. С., кандидат философских наук, ассистент кафедры философии, НУБИП Украины (Украина, Киев), malushka20@ukr.net

Теория гуманизма: «система человека» (К. Маркс и З. Фрейд)

Представлено рассмотрение темы природы человека, как главного принципа философских систем К. Маркса и З. Фрейда. Философские идеи этих мыслителей не потеряли своей дискуссионности и актуальности, и по сей день. Известный психоаналитик рассматривает человека как систему, но полностью закрытую, и такую, которая может функционировать в не зависимости от внешних факторов, главным является удовлетворение сексуальных потребностей и самосохранения. Человек, для него выступает как некий механизм, который определяет свою деятельность путем своих собственных физиологических потребностей. Маркс говорит о существовании природы человека, не говоря о его недостатках. Он распределяет природу человека на природу человека вообще, которую мы не можем наблюдать, ведь она проявляется только учитывая определенную культуру и природу самого человека в определенную историческую эпоху, что мы можем понять и осознать учитывая исторические видоизменения человека.

Ключевые слова: природа человека, человек, гуманизм, психика, общество.

* * *